

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852-1919)

Csavargó, 1897 körül | Tramp, around 1897

Olaj, vászon | Oil on canvas, 90,5 x 60,5 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Mednyánszky

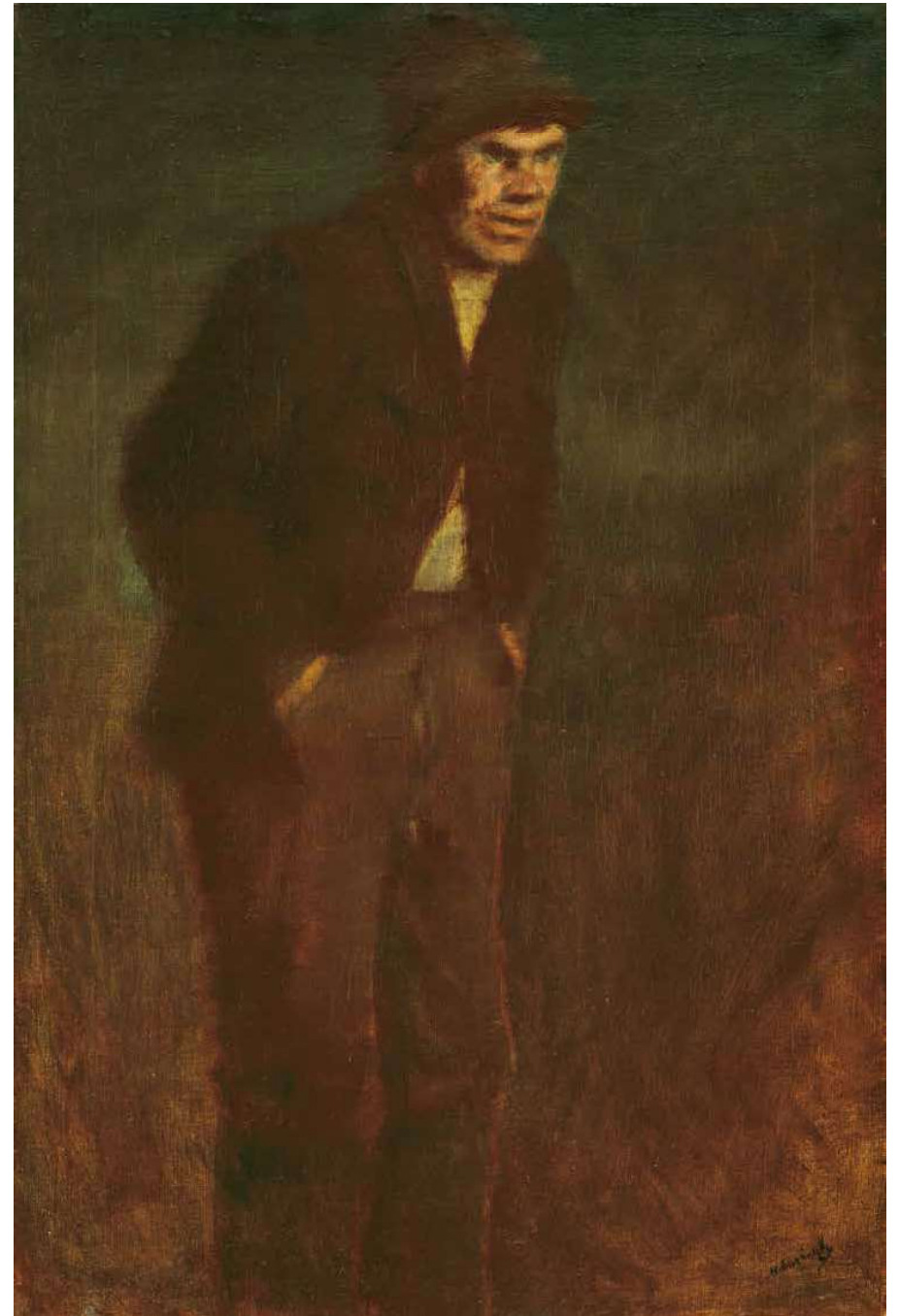
Kezdő ár | Starting price: 7 000 000 Ft / 18 229 EUR
Becsérték: 12 000 000 – 18 000 000 Ft
Estimate: 31 250 – 46 875 EUR

„Az utolsó hétben kissé monoton lett, a munka holtpontra jutott. Péntekről szombatra éjjel gondolkodtam, és egyszerre rájöttem, hogy siluetteben kell többet dolgozni. Természet után festve, az oldalvilágítás is nagyon érdekes. Tónusos dolgoknál a televilágítás vagy a siluette a leghálásabb. Holdvilág! Tűzvilágítás! Szenvedés. – Péntekről szombatra megjelent előttem a szenvedő ember réme egész tisztán.”

Mednyánszky László naplója, 1916. december 24. (I.)

1. Édouard Manet: Koldus kabáttal (Filozófus), 1865–1867 közt
Art Institute Chicago, Chicago

2. Mednyánszky László

3. Mednyánszky László festés közben

Bár elmondása szerint sosem szerette, Mednyánszky László három alkalommal töltött hosszabb-rövidebb időt a francia fővárosban, 1874-től az École Nationale des Beaux-Arts növendéke volt, ekkor ismerkedett meg az akkoriban szintén Párizsban élő Paál Lászlóval, Zichy Mihállyal és Munkácsy Mihállyal, majd a „fontainebleau-i erdő alá, a világhírű kis faluba, a tájképfestészet újáteremtőinek, a Rousseauk, Corotk, Milletk, Daubignyak tanújára, Barbizonba”¹ utazott.

Másodjára 1889-ben érkezett Franciaországba, de az örök vándor művész csak néhány hónapot töltött a fővárosban, „majd Sucy en Brieben rendezett be műtermet; azután nyaranta lejárt hol Normandiába, hol Bretagneba; egy telet Marseillesben töltött, kettőt Párizsban, a külvárosok világát, a munkásokat, az egyszerű mesterembereket rajzolgatva”² – írja Mednyánszky első monográfiusa, Malonyay Dezső. „Egy szép tavaszi reggelen azután útnak eredt s Itálián keresztül ismét haza sétált Magyarországra. Tömérdék rajza, vázlata, hány szép képe maradt el, ki tudja hol? Egy nyáron bejárta az Adria vidékét, a Karsztot, Dalmáciát, Montenegrót s Felső-Itáliába jutván, gondolta, úgyszincs messze már a francia határtól, ment tovább, s így jutott, 1896-ban, harmadszor Párisba.”³

Mednyánszky harmadik, párizsi tartózkodása mérföldkönek bizonyult festészete szempontjából. Malonyay beszámolója alapján nyolc hónapos kint léte alatt kb. 50-55 képet festett, melyeknek egy része figurális ábrázolás volt. Ugyanazzal a szemléletmóddal, érdeklődéssel és rendületlen kíváncsisággal vetette bele magát Párizs külvárosának nyomornegyedeibe, mint ahogy a korábbi években a Felvidék és Kárpátok erdeibe.

Mednyánszky vonzódott a „csirkefogókhoz”, életmódjáról, pártfogoltjairól legendák keringtek már élete során is.⁴ Igazán a csavargók, parasztemberek, napszamosok, kocsisok közt érezte jól magát, ezért is választotta őket modelljéül.⁵ Naplójában kitér arra is, miért foglalkoztatja a figurális ábrázolás: „A legabsztraktabb lélekforma, amelyet ismerünk, az emberi arc. Ez a konkrét forma. A szín a hangulat. A lélek mivolta az arcvonások ritmusában tükröződik.”⁶ A festés módját is részletesen leírja: „Lélekfestés volna egy arcot olyan világításban megfesteni, amelyben a fej a legkevésbé plasztikus és anyagi, minek következtében a szem annál beszédeesebb. [...] Szép, kellemes világítás. Sajátos, szétáradó claire-obscur. Inkább alulról megvilágítva, de tompán és kissé elmosódva, nagyon gyöngéden, de igen színesen tartott háttérrel. És ugyanígy az alak is. Fiatal típusokat is festhetünk ezen a pszichikai módon. [...] A realizmus viszont felesleges. A háttereket tetszés szerint választhatjuk, tekintet nélkül az úgynevezett valószerűsége (virágok, növények, ékítmények).”⁷

Markója Csilla több ízben vizsgálta a csavargó képek ikonográfiáját, és részletesen elemezte a „Le Chiffonier philosophe”, vagyis Mednyánszky csavargóinak előképül szolgáló koldus-filozófusok és rongyszedők ikonográfiai tradícióját.⁸ A közvetlen hatások közé sorolja a korabeli francia sajtórajzot és karikatúrát, valamint Ribera, Millet, Daumier és Manet művészetét is. A spanyol mester, Ribera életművét nagy tiszteletben tartották a XIX. századi francia festők, és hatása felfedezhető Mednyánszky csavargó portréiban is. Erőszakos motívumok, kínzási jelenetek Riberánál éppúgy megtalálhatóak, mint például Mednyánszky utcai lincselést, verekedést ábrázoló képein.

A párizsi csavargók, koldusok alakjai a festészettel párhuzamosan az irodalomban is megjelentek. Mednyánszky számára így mind a képi, mind az irodalmi tradíció adva volt, példaként említve Eugène Sue Párizs rejtelmait, Victor Hugo Nyomorultjait, melyek az első mintákat jelenthették a „romantikus alászállásra”.⁹ Szerette vagy sem, de a párizsi alvilág, a Sue és Merger utcáin szerzett élmények, tapasztalatok hatására Mednyánszky nemcsak a magyar, de az európai festészetben is egyedülállót alkotott. A most aukcióra kerülő Csavargó egy kiemelkedő festmény ebből a korszakból.

4. Mednyánszky László: Két fej, 1900 körül

5. Mednyánszky László: Csirkefogó, 1897 körül

KELEN ANNA

1 Malonyay Dezső: Mednyánszky, Budapest, 1905, 28.

2 Malonyay 31.

3 Malonyay 31.

4 Bővebben lásd: Köllai Ernő: Mednyánszky László, Singer és Wolfner Irodalmi Intézet, Budapest, 1943., valamint: Czöbél Istvánné Mednyánszky Margit: Mednyánszky László gyermekkora, Műbarát 1, 1921.

5 Bővebben lásd: Bakó Zsuzsanna: Kitaszított lelkek Útjai bolyongva. Gondolatok Mednyánszky rendhagyó portré festészetéről. In: Mednyánszky, 2003, 193-200.

6 Mednyánszky László naplója, Szerk: dr. Brestyánszky Ilona, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1960, 48.

7 Brestyánszky 1960, 42.

8 Bővebben lásd: Markója Csilla: Egy másik Mednyánszky, Tanulmányok, Szerk: Bardoly István, Budapest, Enigma könyvek, 2008., valamint: Markója Csilla: „Egy fenséges és egy ijesztő arc közti távolság”, Mednyánszky László rendhagyó művészetéről, In: Mednyánszky, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2003, 13-37.

9 Markója, 2008, 211.